

**Verslag aan het Vlaamse parlement
over de uitvoering van het
bodemsaneringsdecreet in 2004.**

1 Situering

Conform artikel 51 van het decreet betreffende de bodemsanering dient jaarlijks verslag te worden uitgebracht aan het Vlaams Parlement over de uitvoering van het bodemsaneringsdecreet. Dit is het verslag van het jaar 2004.

Het decreet van 22 februari 1995 betreffende de bodemsanering werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 29 april 1995 en trad in werking op 29 oktober 1995.

Op 5 maart 1996 nam de Vlaamse regering het besluit houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering (VLAREBO). Het besluit werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 27 maart 1996.

Op 26 mei 1998 werden een aantal eerder technische wijzigingen aan het decreet betreffende de bodemsanering aangebracht (Belgisch Staatsblad dd. 25 juli 1998).

Op 18 mei 2001 werd een wijziging aan het bodemsaneringsdecreet doorgevoerd in verband met site gebonden aanpak voor bodemverontreiniging.

Op 12 oktober 2001 werd het VLAREBO gewijzigd (Belgisch Staatsblad dd. 2 februari 2002).

Op 14 juni 2002 werd het VLAREBO een tweedemaal gewijzigd (Belgisch Staatsblad dd. 7 augustus 2002).

In 2004 werd, rekeninghoudende met de nieuwe beleidsnota, verder gewerkt aan de voorbereiding van de wijziging van het bodemsaneringsdecreet.

2 Strategische projecten

In de strategienota van de toenmalige minister van Leefmilieu werd aan de OVAM de uitwerking van volgende strategische projecten opgelegd.

- Geïntegreerde aanpak van brownfields en woonzones
- Verfijning wetgeving bodemsanering
- Alternatieve financiering bodemsanering
- Financiering sanering via sectorfondsen

Eind 2004 werd een beleidsnota opgesteld door de huidige minister van Leefmilieu waarin volgende strategische doelstellingen werden voorgelegd :

1. Bodemsanering wordt gekaderd in duurzame ontwikkeling (o.a. brownfields en woonzones)
2. Effectieve bodemsanering door prioriteitsstelling
3. Voorrang aan het verwijderen van risico's

In de loop van 2005 worden deze verder uitgewerkt.

Hieronder volgt een stand van zaken van de verschillende deelprojecten.

Brownfields

Zoals in de voorbije jaren heeft de OVAM ook dit jaar ernaar gestreefd om de bodemsanering op brownfields optimaal te integreren in de herontwikkeling van het betrokken terrein. Om dit te kunnen bereiken is een goede samenwerking tussen de diverse betrokken overheden essentieel. Heel wat kleinschalige brownfieldprojecten hebben een sterke lokale dimensie. De actor is in die gevallen een ontwikkelaar, het gemeentebestuur of een intercommunale. Daarom werd een specifieke actie ondernomen voor de samenwerking met gemeentelijke overheden.

In het kader van de milieusamenwerkingsovereenkomsten werd een overeenkomst afgesloten tussen de OVAM en 9 gemeenten. De OVAM geeft hierbij een betoelaging van maximaal 31.250 euro aan de gemeente voor het uitwerken van een concept voor de herontwikkeling van een brownfieldterrein. De volgende gemeenten nemen aan dit initiatief deel en zijn gestart met het uitwerken van een herontwikkelingsconcept: Begijnendijk, Boom, Buggenhout, Hasselt, Kluisbergen, Mechelen, Ronse, Sint-Truiden en Vilvoorde. Om zowel deze gemeenten als de lokale overheid in het algemeen te ondersteunen heeft de OVAM een leidraad brownfieldmanagement opgesteld. Daarnaast wordt ook actief samengewerkt met de intercommunales rond brownfieldontwikkeling. Dit gebeurt niet alleen naar aanleiding van concrete projecten in Vlaanderen maar ook op internationaal vlak. In 2004 startte het Interreg III C project BERI (Brownfield's Europe Regeneration Initiative). De OVAM neemt hieraan deel met verschillende Vlaamse intercommunales. Eén van de belangrijkste doelstellingen van dit project is de uitwisseling tussen lokale overheden van ervaring op het vlak van brownfieldontwikkeling.

Woonzones

Het project 'Woonzones' is de kinderschoenen ontgroeid. In 2004 werd het bodemonderzoek in de wijk Kesseldal volledig afgerond. De conclusie was positief: de verontreiniging vormt er geen risico en een sanering is dan ook niet noodzakelijk. Voor andere woonzones, nl. in Gent en Turnhout, werden de sitebesluiten opgesteld. De bodemonderzoeken zullen binnenkort starten. Voor andere steden werden inventarisaties van mogelijk verontreinigde woonzones uitgevoerd en zullen ook de volgende stappen worden genomen.

Verfijning wetgeving bodemsanering

In 2004 zijn de besprekingen in het kader van het Strategisch Project Bodemsanering voortgezet. De belangrijkste aanpassingen die zullen worden opgenomen in het decreet hebben betrekking op een vereenvoudiging van de procedures en op het realiseren van een meer billijke verdeling van de saneringslast.

Alternatieve financiering bodemsanering

Binnen het deelproject 'Alternatieve financiering bodemsanering' werd in 2004 hard verder gewerkt aan drie specifieke initiatieven: de oprichting van een fonds bodemsanering benzinstations, het Premaz-project met het fonds bodemsanering stookolietanks en het fonds bodemsanering stomerijen.

BOFAS – Bodemsaneringsfonds voor tankstations

De federale staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben een samenwerkingsakkoord afgesloten over de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations.

Op 26 januari 2004 werd de Interregionale Bodemsaneringscommissie (IBC) formeel opgericht. De IBC vloeit voort uit het samenwerkingsakkoord en is samengesteld uit twee vertegenwoordigers van elk gewest. Voor het Vlaamse Gewest zijn dat medewerkers van de OVAM. Deze leden werden aangeduid bij besluit van de Vlaamse regering op 19 december 2003.

De IBC staat in voor de erkenning van een fonds en voor de uitvoering van het toezicht op de bepalingen van het samenwerkingsakkoord.

Op 3 maart 2004 erkende de IBC een dergelijk fonds, BOFAS vzw. Dit besluit verscheen in het Belgisch Staatsblad op 26 maart 2004. Met de erkenning van BOFAS vzw werd het officiële startschot gegeven voor een financieringsmechanisme en de sanering van tankstations in België.

Het Premaz-project

Een ander voorbeeld van een instrument voor alternatieve financiering is het solidariseren van kosten die verbonden zijn aan de milieurisico's van lekkende of risicovolle stookolietanks. Hierover onderhandelen we met de stookoliesector. De aanzet voor de discussie gaven we met het Premaz project.

In 2000 sloot de Vlaamse overheid een milieubeleidsovereenkomst af met de sector. De sector engageert zich om instrumenten uit te werken voor financiering van de milieurisico's. In 2004 werd een eerste aanzet gegeven tot intergwestelijk overleg rond mogelijke harmonisering van de procedures van sanering van bodemverontreiniging ten gevolge van lekkende of risicovolle stookolietanks

Stomerijen

In de sector van de stomerijen leidt het jarenlange gebruik van verontreinigende stoffen in zeer veel gevallen tot moeilijk behandelbare bodemverontreiniging. In 2004 hebben we samen met de sector een decreetsvoorstel uitgewerkt met de relevante basiselementen voor een sectoraal fonds.

3 Register van verontreinigde gronden en bodemattesten

Sinds 1 oktober 1996 moet iedereen die een overeenkomst over de overdracht van gronden wil sluiten, eerst bij de OVAM een bodemattest aanvragen. Als een grond is opgenomen in het register van verontreinigde gronden, dan wordt dat vermeld op het bodemattest; in het andere geval spreken we van een blanco bodemattest.

Bodemattesten op aanvraag

Het totaal aantal bodemattestaansvragen in 2004 is iets hoger in vergelijking met de vorige jaren. In totaal werden zo'n 180.000 attesten afgeleverd, wat neerkomt op gemiddeld 800 bodemattesten per dag.

Bodemattesten : bij opname in register

Eind 2004 waren er ruim 41.000 percelen opgenomen in het register van verontreinigde gronden.

Daarnaast is er ook nog een databank waarin informatie over bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Deze inventaris omvat bijna 20.000 percelen.

Er is tevens een koppeling met de bodemattestaansvragen gemaakt waardoor de aanvrager in voorkomend geval een begeleidende brief krijgt waarin de informatie over de bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Dit systeem wordt op termijn vervangen door de gemeentelijke inventaris. Om een vlotte uitwisseling van gegevens mogelijk te maken werden onder andere reeds contacten gelegd met de Vlaamse vereniging van steden en gemeenten en met aantal firma's waar de helft van de gemeenten een beroep op doen met betrekking tot het verwerken van hun milieuvergunningen. Een gedeelte van de activiteiten waarvoor een milieuvergunning nodig is zijn immers bodembedreigende activiteiten en kunnen zo de basis vormen voor de gemeentelijke inventaris. Momenteel loopt een testfase teneinde deze gegevens op een gestandaardiseerde en geïnfomatiseerde wijze te kunnen uitwisselen met de OVAM.

Lopende rekeningen

Voor de bedrijven of personen die regelmatig bodemattestaansvragen indienen, is er een systeem van lopende rekeningen in voege. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de diverse rekeninghouders. Sinds de invoering van het online-systeem is het aantal lopende rekeninghouders fors gestegen. De meeste notarissen en immobiliënkantoren werken nu via dit systeem voor het aanvragen van bodemattesten. Ongeveer 91% van de lopende rekeninghouders heeft al gebruik gemaakt van het online aanvragen van bodemattesten.

Houders van lopende rekeningen (december 2004) :

<i>Notarissen</i>	782
<i>Parastatalen</i>	26
<i>OCMW's</i>	1
<i>Immobiliënkantoren</i>	256
<i>Gemeentebesturen</i>	38
<i>Intercommunales</i>	12

<i>Bouwmaatschappijen</i>	8
<i>Adviesbureaus</i>	13
Totaal	1136

Databeheer

De informaticatoepassing bodemsanering is sinds 1996 in werking en in het dienstjaar 2004 werd hiervan verder gebruik gemaakt. Vooral de mogelijkheid om via een internettoepassing bodemattesten aan te vragen werd door de regelmatige aanvragers ten zeerste geapprecieerd.

In 2004 werd medewerking verleend aan de verdere uitvoering van het stappenplan opgesteld in de behoefte-, systeem- en procesanalyse van de geïnformatiseerde en niet -geïnformatiseerde werkprocessen van de entiteit Bodemonderzoek en Attestering (Mistral).

Deze opdracht kadert in een geheel van inspanningen om de werking van de organisatorische eenheid Bodemonderzoek en Attestering van de OVAM te verbeteren. De inspanningen concentreren zich op:

- een standaardisering en uniformisering van de werking, met bijzondere aandacht voor uniformisering van gegevens en de uitwisseling ervan.
- een algemene efficiëntieverbetering die moet leiden tot een vermindering van de administratieve overhead.

De inhoud en de lay-out van de bodemattesten werd volledig herbekeken. Vanaf 1 januari 2005 heeft het bodemattest dan ook een nieuwe look.

GIS

Naast interne benutting van het Gissysteem wordt de vergaarde ruimtelijke informatie beschikbaar gesteld op het web. Sinds 2004 is het mogelijk voor erkende bodemsaneringsdeskundigen om in het kader van een toekomstige bodemonderzoek relevante digitale informatie op te vragen.

Administratieve controle bodemonderzoeken

Er werd een programma ontwikkeld dat een aantal controles uitvoert op gegevens die elektronisch aangeleverd worden bij de dossiers van de bodemonderzoeken.

In 2005 zal door een verdere automatisering getracht worden om de administratieve behandeling van een bodemonderzoek nog efficiënter te laten verlopen.

4 Erkenningen bodemsaneringsdeskundigen

Het decreet betreffende de bodemsanering stelt dat alle bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten alsook de opvolging van de bodemsaneringswerken dienen te gebeuren door of onder toezicht van een erkend bodemsaneringsdeskundige. Een erkenning als bodemsaneringsdeskundige wordt verleend voor maximaal 5 jaar.

Eind 2004 waren er in totaal 91 erkende bodemsaneringsdeskundigen, 21 EBSD van type 1 en 70 EBSD van type 2. In de loop van het jaar 2004 werden 11 nieuwe erkenningen verleend, 9 bestaande erkenningen vernieuwd, 6 bestaande erkenningen opgeheven en 7 erkende bodemsaneringsdeskundigen werden voor een periode van 1 maand geschorst.

5 Bodemonderzoeken

Algemeen

In onderstaande tabel wordt een beknopt overzicht gegeven van het aantal bodemonderzoeken die in 2004 werden ontvangen en verwerkt. Ter vergelijking werden eveneens de gegevens voor de vorige drie jaren opgenomen.

Tabel 2.: Overzicht bodemonderzoeken

	2001	2002	2003	2004
<i>Oriënterend bodemonderzoek</i>	4868	5001	4429	4447
<i>Aanmaningen</i>	985	1099	1087	986
<i>Beschrijvend bodemonderzoek</i>	1261	1283	1414	1094
<i>Aanmaning tot project</i>	351	449	538	461

De dienst belast met de bodemonderzoeken heeft eind 2004 net de kaap van de 25 000 dossiers gerond. De decretale onderzoeksplicht ingevolge overdracht van gronden, stopzetting van activiteiten en sluiting van inrichtingen, alsook periodiciteit, bracht in 2004 bijna 4 500 bijkomende oriënterende bodemonderzoeken met zich mee die door de OVAM dienden beoordeeld te worden. In ruim 2/3 van de gevallen betreft het hier een overdrachtdossier.

Op basis van de geëvalueerde dossiers werden door de OVAM bijna 1 000 aanmaningen tot bodemsanering (te starten met beschrijvend bodemonderzoek) verstuurd. Meer dan 2/3 van deze aanmaningen vloeien voort uit de plichten ten gevolge van overdrachten, sluiting en/of stopzetting. De overige aanmaningen werden verstuurd om de saneringsplichtige met een nieuwe bodemverontreiniging te wijzen op de zelfstandige saneringsplicht of bij een ernstige, historische verontreiniging aan te sporen tot bodemsanering.

In 2004 werden bijna 1 100 beschrijvende bodemonderzoeken door de OVAM beoordeeld. Naast de aanmaningen ten gevolge van de beschrijvende bodemonderzoeken uit 2004 werden ruim 1/3 aangemaand tot de opstelling van een bodemsaneringsproject.

Controles

In 2004 werden de controles op de kwaliteit van de bodemonderzoeken opgedreven. Naast de administratieve controle werden in totaal 48 opdrachten gegeven om ook de veldwerkzaamheden af te toetsen. In die gevallen werden bijkomende stalen en analyses uitgevoerd na het bodemonderzoek door de erkende deskundige.

Ingebrekestellingen

In de dossiers waar geen vooruitgang werd geboekt of waar de plichtigen vrij snel afhaakten, ging de OVAM over tot ingebrekestellingen. In de dossiers waar ook deze maatregel zonder gevolg bleef, stelde de OVAM een besluit tot ambtshalve bodemsanering op. Zo werden vorig jaar 10 besluiten opgesteld. Er werden evenveel ambtshalve beschrijvende bodemonderzoeken opgestart om ernstige bodemverontreinigingen in beeld te brengen. Samen met de grote beschrijvende bodemonderzoeken uit vorige jaren zijn deze onderzoeken momenteel lopende waarna ook de effectieve bodemsaneringswerken kunnen worden opgestart.

Vrijstellingen saneringsplicht

In Vlaanderen zijn er verschillende particulieren en bedrijven die te maken hebben met een verontreinigde grond maar die dit niet hebben veroorzaakt of die bij de verwerving van het terrein niet wisten of behoorden te weten dat er een verontreiniging aanwezig was. Deze werden vrijgesteld van saneringsplicht.

De OVAM startte in die gevallen in 2004 ruim 80 nieuwe beschrijvende bodemonderzoeken op. Daarbij werden de meest prioritaire dossiers met 'onschuld' geselecteerd.

Complexe verontreinigingen

Complexe verontreinigingen worden gedefinieerd als terreinen waarop over een grote oppervlakte bodem en/of grondwaterverontreinigingen voorkomen waarbij meerdere potentieel saneringsplichtige exploitanten en/of eigenaars aanwezig zijn. Typisch zijn de grote industrieterreinen waarbij meerdere bedrijven hebben bijgedragen tot de verontreiniging (vooral dan grondwaterverontreiniging) of bedrijventerreinen die voorkomen op een voormalige stortplaats. Door de dienst onderzoek werden enkele inventarisatiestudies uitgevoerd om de stand van zaken ivm complexe verontreinigingen in Vlaanderen in beeld te brengen.

6 Vrijwillige en verplichte bodemsaneringen

De bodemsaneringen nog steeds in opwaartse lijn

Tussen 1997 en 2004 werden er 2103 bodemsaneringsprojecten ingediend bij de OVAM. In deze periode werden er 273 eindverklaringen afgeleverd. Dit brengt het aantal bodemsaneringsprojecten waarvoor de saneringsprocedure lopende is op 1830. Dit jaar werden er relatief meer eindverklaringen afgeleverd; het aantal is in vergelijking met het jaar 2003 gestegen van 51 naar 87. Bij het aantal bodemsaneringsprojecten die werden ingediend in 2004 werd een daling vastgesteld. Deze lichte daling is mede te verklaren door de oprichting van het fonds voor de sanering van tankstations (BOFAS), waar op heden de aanmeldingsperiode voor mogelijke tussenkomst lopende is.

Overzicht bodemsaneringsprojecten

Bodemsaneringsprojecten	Aantal							
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ingediend	70	122	218	221	310	377	424	361
Aanvullingen en/of wijzigingen	15	32	66	61	58	76	93	60
Conformiteitsattesten	47	77	166	212	292	315	426	369
In uitvoering (werken/nazorg)	20	55	70	106	163	177	327	306
eindverklaringen	7	9	17	22	28	52	51	87

Spreiding van de bodemsaneringsprojecten over Vlaanderen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
O-Vlaanderen	14	26	48	45	65	71	94	92
W-Vlaanderen	12	28	37	40	66	79	89	69
Antwerpen	18	42	77	63	104	130	140	115
Limburg	11	14	24	28	34	50	44	36
VI-Brabant	15	12	32	45	41	47	57	49
Totaal	70	122	218	221	310	377	424	361

Zoals in alle voorgaande jaren worden de meeste bodemsaneringsprojecten ingediend in de provincie Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Dit heeft wellicht te maken met de hoge graad van industrialisering.

Kostprijsraming bodemsaneringswerken

Voor de bodemsaneringsprojecten waarvan OVAM in 2004 een conformiteitsattest afleverde, wordt de kostprijs geraamd op 175.893.604 euro. Hoewel het aantal conformverklaarde bodemsaneringsprojecten in 2004 daalde, is de geraamde kostprijs gestegen. De geraamde kostprijs in 2004 is vooral toe te schrijven aan enkele grote conformverklaarde bodemsaneringsprojecten. In 2004 zijn er 3 bodemsaneringsprojecten conformverklaard waarvan de geraamde kostprijs 52 % uitmaakt van de totale kostprijs van conformverklaarde bodemsaneringsprojecten. Het totale geraamde bedrag voor de periode 1997-2004 bedraagt 759.420.124 euro.

Milieuzorgsysteem bij bodemsanering

De OVAM wenst dat de bodemsaneringswerken in Vlaanderen gebeuren met een maximale beheersing van de hinder voor mens en milieu en dat tevens de veiligheid en kwaliteit van de bodemsaneringswerken kan worden gegarandeerd. Hiervoor werd door de OVAM het Achilles-preventiesysteem uitgewerkt.

Op 9 juni 2004 werd er tussen de Vlaamse Regering en de Ondernemers Vereniging Bodemsaneerders (OVV) een milieubeleidsvereenkomst (B.S. : 01.07.04) afgesloten om het bestaande preventiesysteem uit te breiden tot een volwaardig zorgsysteem. Het verschil tussen een preventiesysteem en een zorgsysteem bestaat erin dat het preventiesysteem zich beperkt tot het beheersen van de directe risico's voor het ontstaan van schade terwijl een zorgsysteem alle risicobronnen wil vatten. Het Achilles-zorgsysteem houdt onder meer in dat niet enkel op de werven, maar eveneens bij de organisatie van het hoofdkantoor, terdege rekening moet worden gehouden met al de aspecten die een invloed hebben op de veiligheid en de kwaliteit. De invoering van een zorgsysteem impliceert eveneens dat de bodemsaneerders ernaar streven om jaarlijks betere resultaten voor te leggen.

Bodemsaneerders die deze milieubeleidsovereenkomst niet hebben onderschreven, moeten blijven voldoen aan de bepalingen van het Achillespreventiesysteem. Bij hen zal een inspectierapport moeten opgemaakt worden per uitgevoerd bodemsaneringswerk. Dit gebeurt door een geaccrediteerde inspectie-instelling.

De praktische implementatie van de milieubeleidsovereenkomst is voorzien voor medio 2005.

7 Financiële zekerheden

In 2004 werden in het kader van een overdracht 121 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering aangegaan. Om verbintenissen te garanderen, moet de saneringsplichtige financiële zekerheden stellen. Dit gebeurde in 2004 voor een totaalbedrag van 52 miljoen euro. Van deze financiële zekerheden kadert 20 % binnen de procedure van artikel 48 en 80 % binnen de gewone procedure.

De afgelopen jaren steeg het bedrag aan financiële zekerheden die binnen één jaar werden gesteld van ongeveer 25 miljoen euro in 1997 en 1998 naar 50 miljoen euro in 1999. In 2000 slonk dit bedrag tot 42 miljoen euro. De piek ligt tot nu toe in 2001 met 66 miljoen euro aan financiële zekerheden. In 2002 noteerde de OVAM een terugval met slechts 2 miljoen euro.

Een klein deel van deze zekerheden werd al afgebouwd of vrijgegeven. Momenteel heeft de OVAM 760 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering in beheer waarbij voor ruim 337 miljoen euro aan financiële zekerheden werden gesteld.

8 **Ambtshalve bodemsaneringen**

Cel schadegevallen

Indien zich een bodemverontreiniging voordoet dienen de bepalingen van het bodemsaneringsdecreet te worden gevolgd. Vaak komt het echter voor dat men een vaststelling doet van acute bodemverontreiniging. Hierbij is het belangrijk snel en efficiënt op te treden. Het afgelopen jaar heeft de cel schadegevallen 251 nieuwe meldingen van vaststellingen van schadegevallen en bodemverontreiniging behandeld. In hetzelfde jaar werden 118 meldingen werden omgezet in een decretaal bodemonderzoek, zijnde een oriënterend of beschrijvend bodemonderzoek.

Ingeval van een vaststelling van bodemverontreiniging wordt de saneringsplichtige gewezen op de bepalingen van het bodemsaneringsdecreet. Indien de saneringsplichtige zijn verplichtingen conform het bodemsaneringsdecreet niet naleeft, wordt hij in gebreke gesteld. Bij verder in gebreke blijven wordt het dossier aan het parket overgemaakt ter verdere opvolging van het strafdossier. In 2004 werden 28 dossiers aan het parket overgemaakt ten opzichte van 13 in 2003.

Voor de melding van een schadegeval kan men gebruik maken van het aangepaste formulier 'Vaststelling schadegevallen en bodemverontreiniging'. Indien via dit meldingsformulier te weinig informatie gekend is, heeft de OVAM nog steeds de mogelijkheid om een deskundige ter plaatse te sturen voor de uitvoering van een verkennend bodemonderzoek. Het voorbije jaar werden door de OVAM 11 dergelijke gunningen gegeven.

Tevens was er de mogelijkheid om ingeval van een bodemverontreiniging waarbij de bron niet éénduidig kon worden vastgesteld, een bronbepaling, in opdracht van de OVAM, te laten uitvoeren. 10 dergelijke onderzoeken werden uitgevoerd.

In het jaar 2004 konden gemeentes nog steeds intekenen op de samenwerkingsovereenkomst 2002-2007. In deze overeenkomst wordt bij de Cluster Hinder de mogelijkheid gegeven om een bijkomende bepaling te ondertekenen. Dit houdt in dat de gemeentes een overeenkomst afsluiten met een erkend bodemsaneringsdeskundige voor de uitvoering van een verkennend bodemonderzoek indien zich een schadegeval voordoet. Via dit convenant kunnen de kosten voor het plaatsbezoek van de deskundige van de OVAM teruggevorderd worden.

Het afgelopen jaar hebben 65 gemeentes de bijkomende bepaling voor acute bodemverontreiniging ondertekend. Dit is een stijging ten opzicht van het jaar 2003 (56 ingeschreven gemeentes).

Tot slot werden 189 dossiers van vaststellingen van schadegevallen en bodemverontreiniging in 2004 afgesloten op basis van de beschikbare gegevens.

Ambtshalve bodemsaneringen

De OVAM kan in bepaalde gevallen ambtshalve overgaan tot bodemsanering. Dit gebeurt in het kader van art.46 van het bodemsaneringsdecreet. Hierbij worden vrijgestelden van saneringsplicht en ingebrekeblijvenden onderscheiden. Bij uitvoeren van deze bodemsanering is het de bedoeling om milieuschade door bodemverontreiniging en/of grondwaterverontreiniging te herstellen en/of te beheersen. De praktische uitvoering, zowel de studie, begeleiding als uitvoering van de werken en verwerking van de verontreiniging wordt uitbesteed aan gespecialiseerde bedrijven. De afdeling IVS zorgt tijdens de verschillende fasen

voor een directievoering, coördinatie tussen de verschillende actoren en controle van de verrichte werken en diensten.

Voor het jaar 2004 beschikte de afdeling IVS (Interventies, Verwijderingen en Saneringen) over een budget van ca. 32,24 miljoen euro dat besteed werd aan lopende en nieuwe projecten. De afdeling Interventies, verwijderingen en Saneringen behandelden naast 82 lopende dossiers, 41 nieuwe dossiers.

Het uitvoeren van ambtshalve bodemsaneringen vraagt overleg met alle mogelijke betrokken partijen. Deze zijn onder andere omwonenden, lokale overheden, bedrijven en ingebrekeblijvenden. In dit kader werd er extra aandacht besteed aan de communicatie met "onschuldigen", zij die onrechtstreeks de gevolgen dienen te dragen van een sanering zoals bvb tijdens de bodemsaneringswerken in een woonwijk.

Deze werkwijze vormt een basis om in een goede verstandhouding met alle betrokkenen de meest efficiënte en correcte uitvoering te garanderen. Hierbij gaat eveneens aandacht uit naar samenwerking met externe actoren zoals in de PPS (Publiek-Private-Samenwerking).

9 Bouw- en grondbeheer

Bij besluit van de Vlaamse regering van 12 oktober 2001 (B.S., 02 februari 2002) werd het VlAREBO een hoofdstuk X (grondverzetregeling) ingevoegd. De grondverzetregeling diende op 2 februari 2003 in werking te treden. De inwerkingtreding van de grondverzetregeling werd echter uitgesteld tot 1 januari 2004 waarna nog een overgangsmaatregel tot 1 april 2004 voorzien werd. Intussen is de grondverzetregeling sinds 1 april 2004 voor iedereen van toepassing:

De dienst Bodem –en Grondbeheer heeft begin 2004 een aangepaste versie van de codes van goede praktijk opgesteld welke in de bepalingen van hoofdstuk X van het VLAREBO zijn voorzien. Dit gebeurde op basis van de eerste ervaringen die opgedaan werden in het kader van de samenwerkingsovereenkomst van het Departement Leefmilieu en Infrastructuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap met een erkende bodembeheerorganisatie die inhield dat de hele grondverzetsregeling via een pilootproject werd uitgetest.

De versie van de codes van goede praktijk van 23 januari 2004 werd via de OVAM-website aan het publiek, de brancheverenigingen, de erkende bodemsaneringsdeskundigen en andere besturen kenbaar gemaakt. In de loop van 2004 zijn reeds drie addenda gepubliceerd waardoor tegemoetgekomen werd aan de praktijk in het grondverzet.

In de loop van 2004 werd naast de Grondbank vzw een tweede bodembeheerorganisatie erkend. Grondwijzer vzw werd in het derde trimester volledig operationeel. Daarnaast erkende de Vlaamse minister voor Leefmilieu ook verschillende grondreinigingscentra en tussentijdse opslagplaatsen voor uitgegraven bodem.

Op basis van de bevindingen meegedeeld binnen de ambtelijke werkgroep grondoverschotten onder het voorzitterschap van ir. Fernand Desmyter, secretaris-generaal van het departement LIN, en nadat de eerste resultaten van de werking van de grondverzetsregeling gekend zijn werden de codes van goede praktijk en de regelgeving van het VlAREBO geëvalueerd. In overleg met alle betrokken actoren werden de verschillende knelpunten binnen de grondverzetsregeling nagegaan. Een knelpunten nota betreffende regeling werd overgemaakt aan de bevoegde Minister van Leefmilieu. Momenteel worden de verschillende knelpunten geëvalueerd, waarna in overleg met de betrokken actoren verbeteringsvoorstellen worden voorgesteld.

Bij besluit van de Vlaamse regering van 9 januari 2004 (B.S., 18 maart 2003) werden verdere wijzigingen voor hoofdstuk X VlAREBO voorzien (o.a. invulling representativiteitsvoorwaarde en onverenigbaarheidsregeling) en werd een overgangsmaatregel voor de toepassing van de regeling van het grondverzet van kracht.

Bij besluit van de Vlaamse regering van 5 december 2003 (B.S. 30 april 2004) werden de artikels in verband met de toepassing van uitgegraven bodem als bouwstof aangepast aan de wijzigingen opgenomen in het Vlarea.

Gedurende 2004 werd de regelgeving en de aanpassingen van de codes van goede praktijk verder naar de betrokken actoren gecommuniceerd door middel van persberichten, een gratis infobrochure, de deelname van de OVAM aan infosessies en via een reeks 'veel gestelde vragen' bij de Vlaamse infolijn. Al deze informatie, evenals de technische informatie (de codes van goede praktijk voor het werken met uitgegraven bodem) is beschikbaar op de website van de OVAM.

10 Informatievoorziening

Naast de uitvoerende taken gedefinieerd door het bodemsaneringsdecreet is informatievoorziening naar het publiek een heel belangrijke taak. Deze informatie is driedig: mondelinge adviezen, schriftelijke adviezen en infosessies.

In 1996 werd gestart met een infolijn voor bodemattesten. In de praktijk werden hier twee telefoonlijnen voor gereserveerd. Ook in 2004 werd deze infolijn druk gebruikt. Daarnaast komen nog steeds vele brieven binnen met vragen omtrent de toepassing van het bodemsaneringsdecreet. Regelmatig wordt aan de OVAM gevraagd om mee te werken aan informatiesessies over het bodemsaneringsdecreet. In de loop van dit jaar werd weer aan talrijke sessies deelgenomen waarbij de diverse doelgroepen betrokken waren: provincies, milieuadministraties, gemeentes, bedrijfsfederaties, alsook het brede publiek.

11 **Beleidsondersteuning**

Technisch-wetenschappelijke beleidsondersteuning

De technisch-wetenschappelijke ondersteuning van het beleid omvat enerzijds normering en risico-evaluatie en anderzijds evaluatie van de Best Beschikbare Technieken voor bodemsanering.

Voor het opstellen van wetenschappelijk onderbouwde bodemsaneringsnormen doen we een beroep op de VITO die voor sommige aspecten samenwerkt met universitaire onderzoeksgroepen. In 2004 werd een grondwatersaneringsnorm opgesteld voor TBA en werd een voorstel voor een bodemsaneringsnorm uitgewerkt voor 1,4-dioxaan en voor de lichte fractie van olieproducten.

Up-to-date data werden verzameld en opgesteld om risico-evaluaties uit te voeren. Verschillende procedures werden uitgewerkt om het verspreidingsrisico in te schatten van verontreiniging. Zo werd er een procedure opgesteld voor het gebruik van uitgegraven bodem als bodem, voor het inschatten van het verspreidingsrisico door uitloging en voor het inschatten van het verspreidingsrisico door vervluchtiging. Een vereenvoudigde uitloogprocedure werd voorgesteld ter validatie van het gebruik van bodem als bouwstof in het kader van grondverzet. Deze procedure zal in 2005 worden getest.

Voor een aantal parameters (PCB's, dioxines, fenolen) werd nagegaan of screeningsmethoden gebruikt kunnen worden om de analysekosten te verlagen.

Om de sanering van met olie verontreinigde terreinen efficiënter te kunnen uitvoeren is kennis van de samenstelling van de olie nodig. Olie is een groepsterm voor koolwaterstoffen met lange zowel als korte koolstofketens. De lengte van de keten bepaalt in belangrijke mate de te gebruiken saneringstechniek. Daarom werd een methode ontwikkeld ter karakterisering van olie.

Er werd verder gewerkt aan een gemeenschappelijke basis voor eenvormige milieukwaliteitsnormen voor compartimenten bodem, water en lucht. De besprekingen met het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ter harmonisering van bodemsaneringsnormen werden in 2004 verder gezet.

Internationaal

Ook internationaal zijn we zeer actief rond bodemverontreiniging. Dit blijkt onder meer uit onze actieve bijdrage aan de werkzaamheden voor een Europese "Soil Strategy".

In 2002 gaf het Europees Parlement namelijk de opdracht aan de Europese Commissie om een strategie uit te werken voor een Europees bodembeleid. Hierbij werd in eerste instantie de nadruk gelegd op erosie, verlies aan organisch materiaal en bodemverontreiniging. Ook OVAM werd uitgenodigd om deel te nemen aan de werkgroepen. Binnen de werkgroep "bodemverontreiniging" werden drie subwerkgroepen opgericht rond volgende onderwerpen:

- Preventie
- Diffuse bodemverontreiniging
- Beheer van verontreinigde gronden

Aan ons werd gevraagd het voorzitterschap op te nemen van de “verontreinigde gronden” werkgroep. Vanuit OVAM hebben we, samen met vertegenwoordigers van administraties die ook veel ervaring hebben met bodemverontreiniging, de pragmatische aanpak die werd uitgewerkt binnen het Common Forum (en die wonderwel overeenkomt met het Vlaamse beleid) verdedigd binnen deze werkgroep en werd deze aanpak opgenomen in het eindrapport. De vooruitzichten zijn dat de nieuwe Commissie de draad terug oppakt in 2005 om verdere stappen te zetten.

In 2004 organiseerde de Europese Commissie ook diverse technische werksessies om een richtlijn rond grondwater te realiseren. Naast een actieve deelname aan deze werksessies, investeerden we ook behoorlijk wat tijd in sessies met de collega's van Aminal afdeling Water om de implementatie van de Kaderrichtlijn Water op punt te krijgen voor de aspecten rond verontreinigd grondwater.

Een derde belangrijk aandachtspunt op het Europese niveau, was het goedkeuren van de richtlijn Milieuaansprakelijkheid. Deze richtlijn behandelt heel specifiek ook “bodemschade” en heeft dus een zeer belangrijke impact naar zowel aansprakelijkheid als herstelplicht voor bodemverontreiniging die tot stand komt vanaf implementatie van de richtlijn.

Ook in het Common Forum on Contaminated Land, een netwerk van administraties uit de diverse Europese lidstaten rond bodemverontreiniging en –sanering zijn we nog steeds actief. Vorig jaar besteedden we hierbij veel aandacht aan de ontwerp teksten van de Europese Commissie rond een komende Grondwaterrichtlijn en rond de uitwerking van de strategie rond bodem.

Vorig jaar namen we ook deel aan het projectvoorstel “Eurodemo” dat werd goedgekeurd door de Commissie. Opzet van dit project is demolocaties uit te wisselen tussen een aantal Europese landen en instellingen, om zo een aanzet te geven om meer informatie uit te wisselen tussen lidstaten.

Samenwerking Nederland-Vlaanderen op het vlak van bodemsanering

De samenwerking met Nederland op vlak van bodemsanering werd ook in 2004 verder gezet. Nederland en Vlaanderen kennen immers een aantal vergelijkbare problemen. Zo werd voor 1970 stof met zware metalen afkomstig van voormalige non-ferro industrie verspreid over de Nederlandse en Vlaamse kempen. Hierdoor bevat de bodem in de kempen hoger concentraties aan zink en cadmium dan in andere delen van het land. Het aanwenden zinkassen, residu's van de verwerking van zinkertsen, voor de aanleg van wegen heeft bijkomend bijgedragen tot de verspreiding van de verontreiniging. De afgelopen 20 jaar werd er reeds een aantal keer gewezen op de mogelijke risico's die deze verontreiniging met zich meebrengt bij de bevolking. Het gebied is veel te groot om over te gaan tot sanering, alternatieve oplossingen zijn er momenteel echter onvoldoende. Vandaar dat op 1 november 2004 het project Benekempen is gestart. Gedurende dit drie jaar durende Interreg-project zullen beheers- en saneringsscenario's worden uitgewerkt voor verschillende facetten van de met zware metalen verontreinigde kempen. In dit project werkt OVAM samen met het projectbureau Actief Bodembeheer De Kempen (ABdK) van Nederland.